

Uradni razlogi za prelom med Anglijo in Bolgarijo

Angleško sporočilo bolgarski vladi trdi, da je Bolgarija s prihodom nemške vojske kršila nevtralnost, da omogoča ogražati angleško zaveznico Grčijo in da bo vojaško sodelovala z Nemčijo

Belgrad, 6. marca. m. Današnja »Politika« prinaša besedilo britanske note, ki jo je bivši angleški poslanik v Sofiji Rendell izročil bolgarskemu ministrskemu predsedniku. Nota se glasi:

»V svojem govoru pred narodnim sobranjem dne 2. marca, t. j. je predsednik bolgarske vlade izjavil, da je Bolgarija sklenila sprejeti nemško zahtevo nemške vlade, izraženo med razgovori o pristopu Bolgarije k trojni zvezi — da privoli na vkorakanje nemških čet v Bolgarijo. Kot posledica tega sklepa so nemške čete zdaj že na bolgarskih tleh. Kakor je povedal dr. Filov, je nemška vlada izjavila, da je navzočnost nemških čet začasna ter da je njihova naloga, da ohranijo mir in red na Balkanu.

Vlada Nj. Velikanstva nima nobenega razloga za misel, da sta mir in red na Balkanu bila kdaj ogrožena ali motena po kaki tuji sili. Z ozirom na značaj nemških vojaških premikov v Bolgariji, je jasno, da Nemčija namerava ogražati, po potrebi tudi napasti državo, ki je zaveznica Velike Britanije, to je Grčijo.

Po sporazumu z nemško vlado je bolgarska vlada olajšala izvedbo tega nemškega načrta ter je poleg tega šla še dalje in je v zvezi s tem načrtom dala zelo obsežne mobilizacijske ukrepe. Vlada Nj. Velikanstva lahko samo sklepa, da je bolgarska vlada daleč od želje, da bi ohranila nevtralnost v tej vojni, pripravljena dejansko sodelovati z Nemčijo.

Če bi bilo potrebno dati dokaz o obsegu tega sodelovanja, zadostuje, če omenimo korak, ki ga je storila 4. marca bolgarska vlada za ustavitve diplomatskih stikov s Poljsko, Belgijo in Holandijsko, držav, ki so zaveznice Velike Britanije. Položaj njihovih zastopnikov v Bolgariji ni dozdaj nikdar bil vprašan. Vlada Nj. Velikanstva je ravnodušna do ukrepov, ki bi jih bolgarska vlada mogla storiti za varstvo pred zunanjim nevarnostjo, naj bi bila resnična ali pa izmišljena. Vsekakor pa je Velika Britanija v vojni z Nemčijo ter je navzočnost nemških čet, katerih število stalno narašča in ki prihajajo s čisto jasnim ciljem, katere sem popolnoma pojasnil, po mnenju vlade Nj. velikanstva za An-

glijo nesprejemljiva in zato angleško diplomatsko zastopstvo ne more ostati v Bolgariji.

Prejel sem torej ukaz, da umaknem iz Sofije zastopstvo britanskega velikanstva ter vas naprošam, da mi izvolite dati potrebne olajšave, da bi mogel zapustiti vašo državo z vsem osebjem. Porabljam to priložnost, da znova izrazim Vaši ekselenci najgloblje spoštovanje.

Ko se je angleški poslanik Rendell vračal iz predsedništva vlade, je kakor poročala »Politika«, dal njenemu dopisniku naslednjo izjavo:

»Vedno sem želel varovati neodvisnost in nedotakljivost vseh držav na Balkanu. Delal sem zato mnogo ter mislim, da sem posameznim državam, morda tudi tej, mnogo koristil. V tej smeri bom delal tudi v bodoče. Nesreča je, da je zdaj vojna ter tega ni mogoče izvesti po stari poti. Z Bolgarijo smo zdaj pretrgali odnose. Zato mi je nemogoče ostati še dalje v državi. Stori sem vse,

kar je bilo odvisno od mene, za našo skupno korist. Obžalujem, da moja naloga tu ni uspela, tega pa nisem kriv jaz.

Na vprašanje, če se je kaj zvedelo o izginulem uradniku britanskega poslanstva, Grinjeviču, je poslanik Rednel dejal:

»Grinjevič je izginil. Stori sem vse, da mi vlada da zaradi tega zadoščenje in da Grinjeviča najde, toda še do danes nisem dobil odgovora. Tudi to je razlog, ki je poslabšal odnose med Veliko Britanijo in Bolgarijo. Ne samo, da nisem dobil odgovora, temveč ga mi po mojem mnenju bolgarska vlada tudi ni hotela dati. Stori mi ni česar, da bi se Grinjevič našel. Toda to je velika napaka bolgarske vlade.

Na vprašanje, kdaj misli zapustiti Bolgarijo, je Rendell odgovoril: »Čim prej. Več ali manj je že vse pripravljeno za potovanje. Najbrž se bom odpeljal v ponedeljek, ali pa najpozneje v torek.

Nemška zagotovila balkanskim državam:

Nemčija nima zahrbtnih namenov do Bolgarije, Jugoslavije in Turčije

Ne gre za podjarmljenje, temveč za osvoboditev Balkana

Berlin, 6. marca. m. Trans Ocean: Poslanica voditelja Nemčije Adolfa Hitlerja predsedniku turške republike İsmetu İnönüju, je še vedno predmet pozornosti v turških političnih, diplomatskih in vojaških krogih, z ozirom na nadaljnji razplet dogodkov na Balkanu. O vsebini poslanice ni mogoče zvedeti ničesar določnega. V Berlinu pravijo, da tistemu, ki pozna prave namene Nemčije ne le do Turčije, temveč tudi do drugih držav na Balkanu, ni težko slutiti, kaj naj bi bila temeljna misel te zgodovinske poslanice. Nemčija nima nobenih zahrbtnih namenov proti Bolgariji, ne proti Jugoslaviji in tudi ne proti

Turčiji. Vsakomur pa je danes jasen vzrok, ki je to zahteval, da je kljub temu prišlo do vkorakanja nemških čet v Bolgarijo. Otrsti se je treba samo zlobnih namenov, potem ni težko ugotoviti, da vkorakanje nemških čet v Bolgarijo ne bo pomenilo kršitve bolgarske neodvisnosti in tudi ne bo predstavljalo nevarnosti za balkanske narode.

Prihod nemških čet v Bolgarijo je obrambnega značaja. V zvezi s Hitlerjevo poslanico pa pripominjajo, da je strah, ki je bil umetno razširjen, po tej poslanici izginil, ter da je poslanica vrгла mnogo svetlobe v nemško-turške odnose. Balkanski narodi ne smejo dopustiti, da bi bili zapeljeni od kakršnikoli obljub. Za balkanske narode bi bilo zelo nevarno, če bi dovolili, da bi postali morebitne prednje straže velikih narodov v tem boju, kajti to ni boj malih, temveč boj velikih. Malim narodom morajo presoditi, čigava stvar je pravičnejša in kdo je njihov naravnejši zaveznik, kdo bo v tem velikem epopaju zmagal in kdo ne. Ne more biti niti govora o podjarmljenju Balkana, temveč samo o njegovi osvoboditvi.

Romunsko-nemški posvet na Dunaju

Dunaj, 6. marca. DNB. Nemški maršal Göring se je večeraj na Dunaju sestal s poglavarjem romunske države generalom Antonescom. Maršal Göring je imel v gradu Belvedere daljše razgovore z Antonescom zlasti o važnih gospodarskih in političnih vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. Razgovori so potekali v duhu nemško-romunskega prijateljstva in tesnega sodelovanja.

Bivši romunski kralj pobegnil iz Španije Na Portugalsko je skrivaj prenesel tudi vse svoje premoženje

Madrid, 6. marca UP. m. Bivši romunski kralj Karol je pobegnil iz Španije in je z gospo Lupescu že na Portugalskem. Špansko-portugalsko mejo se mu je posrečilo prekorati v ponedeljek

zvečer pri kraju Rosal de la Frontera. Pobegnil je s ponarejenim potnim listom ter z avtomobilom nekega poljskega diplomata. Bivši kralj je že del časa pripravil ta beg in je delal stalno težave policistom, ki so ga spremljali. Z močnim avtomobilom je po načrtu redno puščal daleč za seboj policijo, vselej pa se je potem vrnil sam v Seviljo.

V ponedeljek se je spet odpeljal na sprehod ter je pustil, kakor po navadi, policijo daleč za seboj. Policisti so mislili, da se bo kralj vrnil sam kakor vedno prej ter so zato mirno šli nazaj. Tako se je kralju posrečilo, da je lahko nemoteno potoval dalje, preden je bila obmejna oblast o tem obveščena. Kralj Karol je v začetku vozil proti Badajozu po cesti Merida-Badajoz. Pri 34 km je zavil proti obmejnemu mestu Rosa de la Frontera. Vozil je z veliko hitrostjo. Pred mejo je bivši kralj pustil na cesti svoj avtomobil z znamke Lincoln ter se je vsedel v avtomobil poljskega diplomata, ki je prišel ponj iz Portugalske.

Kralju Karolu se je posrečilo že tedaj, ko je čakal na dovoljenje, da bi smel zapustiti Španijo, prenesti vse svoje premoženje, mnogo zlata in drugih dragocenosti na Portugalsko. Imetje so že odpeljali naprej v Združene ameriške države. Ostalo mu je le še nekaj dragocenosti, pri begu čez mejo pa se je tudi te vzel s seboj.

Bolgarija in Nemčija sta izbrali ravno pravi trenutek za zadnje sklepe, zakaj Angliji so javno grozili Bolgariji in napovedovali, da bodo vojsko iz Afrike uporabili drugod. Bolgarske oblasti so tudi tik pred vkorakanjem nemške vojske odkrile v Sofiji velike zaloge razstreliv angleškega porekla, namenjene za uničenje vodovoda v Sofiji. Bolgarija kot žrtev mirovnih pogodb, ki so jih narekovali Angliji, ve, od kod prihajajo poskusi, da bi se Balkan, zlasti pa ona spremenila v vojno prizorišče za angleško politiko. Bolgarija pa je zdaj postala neomajna postojanka svetovnega reda, sodi glasilu nemškega zunanjega ministrstva »Diplomatisch-politische Korrespondenz«.

Angleški poslanik v Moskvi Cripps je večeraj po posvetu z zunanjim ministrom Edenom odletel iz Aten v Moskvo, poročala DNB

Vesti 6. marca

Bolgarska vlada odločno zanika angleška in ameriška poročila o tem, da bi bila izvedla civilno mobilizacijo zaradi Nemčije, ki naj bi zahtevala vso bolgarsko delovno silo za preskrbo nemške vojske.

Angleški zunanji minister Eden je v Atenah sprejel tudi angleškega poslanika iz Belgrada, Campbella, ki mu je poročal o položaju na svojem delovnem področju.

Angleški kralj in kraljica sta večeraj obiskala škotsko pristanišče Glasgow, kjer so ju velike množice delavstva navdušeno pozdravile. Ogledala sta si ladjedelnice ter velike orožarne, poročala Reuter.

Turčija bi bila pripravljena vojskovati se izven svojih meja, če bi to sklenila tudi katere druga ogrožena balkanska država, drugače pa ne. Zaradi tega si je Turčija toliko prizadevala za sklenitev balkanske obrambne zveze, ki naj bi preprečila vmešavanje vseh velesil ter obvarovala Balkan vojne, balkanskim državam pa ohranila svobodo, izjavljajo v turških političnih krogih, kakor poročala United Press.

Bolgarska vlada odločno zanika, da bi bil zunanji minister Popov zaradi zadnjih dogodkov odstopil. To trditve vzdržuje zlasti madžarski tisk s »Pester Lloyd« na čelu.

Predsednik turške republike bo danes imel važen govor glede na Hitlerjevo sporočilo Turčiji. V Turčiji so zelo zadovoljni, da se nemške čete, ki so dospеле v Bolgarijo, niso približale turški meji, poročala Stefani iz Ankare.

Angleške bojne ladje so predvečerašnjim napadom Lofotske otoke pred Narvikom. Po obstreljevanju so se Angliji izkrkali, ujeli nekaj nemških vojakov in nekaj Norvežanov ter jih odvedli s seboj. Pri tem poslu jih ni nihče motil, poročala Reuter ni dostavlja, da bodo podrobnosti o tem napadu pozneje objavljene.

Japonsko zunanje ministrstvo znova prekljuje spomenico, ki jo je minister Macuoka poslal angleškemu zunanjemu ministru Edenju s ponudbo za mirovno posredovanje v sedanji vojni. Japonsko zunanje ministrstvo pravi, da je Macuoka sporočil samo, da je Japonska vojaško pripravljena in da bo izpolnila vse dolžnosti, katere ji nalaga trojna zveza.

Sovjetija je Bolgare prepustila njihovi usodi. Bolgarija bi nikdar ne bila privolila v nemško zasledbo, če bi bili Sovjeti kaj ugovarjali in zagrozili s svojimi ukrepi. Izjava, da se Sovjeti ne strinjajo z bolgarsko odločitvijo, je samo propagandno slepilo za komuniste v slovanskih državah. V resnici pa so se Sovjeti morali umakniti z Balkana v Prednjo Azijo, od koder jih bo tudi pregnala stvarnost, sodi večerajšnji »Slovenec«.

Angleški poslanik v Sofiji Rendell je ameriškim in angleškim časnikiarjem večeraj izjavil, da predsednik bolgarske vlade Filov ni nič odgovoril na njegove uradne opomine in da je bilo videti, da je dočela prepričan o nemški končni zmagi.

Angleška vlada je določila o pomorski blokadi raztegnila na Bolgarijo in bodo odselej Angliji zagajali vse blago, namenjeno tja, poročala United Press iz Londona.

V Vichy je dopotoval general Weygand, vrhovni Petainov pooblaščenec za Afriko. Ker je to prvi generalov obisk v Franciji od lanskega oktobra, domnevajo, da je v zvezi z važnimi bližnjimi francoskimi odločitvami, poročala United Press.

Moskovski radio je ponoči v tretje ponavljal slovit sovjetsko uradno izjavo, da pomeni sodelba Bolgarije razširitev vojne na bolgarsko ozemlje.

Angleški zunanji minister Eden naj bi bil Grčiji predlagal, da bi dala svojo vojsko na razpolago Angliji za operacije na Bližnjem Vzhodu ter v Afriki, če bi Nemčija z ultimatom zahtevala od nje, naj se umakne iz Albanije. Tako domnevo so razglasili danes bolgarski listi.

Nad Grčijo je bilo zadnje dni več spopadov med italijanskimi bombniki in angleškimi lovci. Prva bitka je bila po italijanskem napadu na Preveso. Laški bombniki so se že vračali, ko so jih napadli Angliji, toda italijanska letala so se že bila osvobodila svojega bremena bomb in so zato z veliko hitrostjo prispela na oporišča, sovražnik pa je zastoj drvel za njimi. Do druge bitke je prišlo pri napadu laških bombnikov na neko letalsko oporišče. Italijane so napadla ne le najboljša angleška letala, temveč tudi letalski prvaki, ki so izvajali sijajne vralomnosti. Toda zadeto je bilo le eno italijansko letalo, zbiti pa dve angleški, nakar so Angliji uvideli odločnost laških bombnikov ter se iz bitke umaknili, poročala Stefani.

Po izkreanju angleških čet na dodekaneškem otoku Castel Rosso, se je italijansko poveljstvo po daljšem premisleku prepričalo, da se bodo Angliji od tam umaknili ali pa odločili ostati ter bodo ukrenili vse potrebno za preskrbo. Zaradi tega je italijansko poveljstvo sklenilo izvesti na otok napad z lahimi enotami. Napad je bil izveden odločno in premišljeno ter spada na častno mesto v vrsti napadov laške vojne morarice, poročala vojni dopisnik Stefanija z Rodosa.

Uradno štetje glasov pri romunskem plebiscitu je ugotovilo, da je za generala Antonescu glasovalo 2 milijona 490.444 ljudi, proti njemu pa 2716 ljudi. General Antonescu je za svojo politiko dobil 99,9% glasov, obsodilo pa je to politiko 0,1% glasovalcev. Vsega prebivalstva ima Romunija sedaj nekaj nad 13 milijonov duš.

Italija ni nikdar prosila maršala Petaina, da bi dovolil prosto pot za umik italijanskih čet iz Tripolitanijske v Tunis in Alžir ter od tam v Maroko zaradi pritiska Angležev, zagotavlja agencija Stefani.

Po vojaških posvetih v Atenah:

Angleško-grški sporazum o Balkanu

Sporočilo angleškega zunanjega ministra junaškemu grškemu narodu

Atene, 6. marca. Reuter: Snoči je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

Zunanji minister Eden in načelnik angleškega gener. štaba general Dill sta prispela v Atene na uradni obisk 2. t. m. Eden in Dill sta bila sprejeta pri kralju Juriju in predsedniku vlade Korijsu, s katerima sta imela daljše razgovore. Eden je izrazil svoje navdušenje nad junaškimi napori in zmagami grške armade. Ministrski predsednik Korizis pa je izrazil globoko zahvalo grške vlade in naroda za dragoceno pomoč Angliji Grčiji v njenem boju s sovražnikom. Obe vladi sta pričeli skrbno preučevati sedanji položaj na Balkanu ter se vsa njuna prizadevanja nadaljujejo v tej smeri, da se prepreči razširitev vojne. Vladi sta dosegli v vsakem ozirom popoln sporazum glede položaja na Balkanu.

Angleški zunanji minister je pred odhodom v Kairo dal naslednjo izjavo:

General Dill in jaz sva bila gosta Grčije v zelo pomembnem trenutku. Močno naju je ganil sprejem, ki nama je bil prirejen. Angliji že več mesecev z navdušenjem spremljajo junaški odpor

grške armade. Z največjo pozornostjo smo spremljali sijajne napore poveljnikov grške vojske in grških vojakov, grške mornarice in grškega letalstva. Sedaj smo imeli priliko, da se prepričamo o odločnosti Grkov in grških žena. V Atenah je bilo že pred 2300 leti razglašeno, da je skrivnost sreče v svobodi, skrivnost svobode pa je v junastvu. Vi, Grki, ste dali zopet nove dokaze o svoji veliki zgodovini. Mi v Angliji smo ponosni, da sta angleška mornarica in angleško letalstvo imela čast pomagati k vašim sijajnim zmagam. Morda bo bodočnost težka, toda prepričani bodite, da svojih naporov ne bomo ustavili, dokler ne bo zagotovljena zmaga.

Vojni dogodki na Zahodu, v Afriki in Albaniji

Berlin, 6. marca. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poročala: Premikanja nemških čet v Bolgariji se razvijajo po določenem načrtu. 4. marca dopoldne so poskušale lahke angleške ladje napasti neutrinj otok na severnem Norveškem. Žrtve tega napada so bile ribiške ladjice, ki so se mudile pred otokom. Nekaj ribičev, Nemcev in Norvežanov, je bilo ujetih. Sovražnikove vojne ladje so s polno paro zapustile norveške vode, še preden se je začel nemški napad nanje.

Na Sredozemlju so naši bombniki večkrat napadli zbirajoče se sovražnikove čete in letališča pri Agedabiju. Pri napadih so sodelovali tudi lahki bombniki.

Skupine bombnikov so nočjo izvedle uspešne napade na vojaške cilje v Južni Afriki, med drugim na pristaniške naprave in industrijska podjetja v Cardiffu in Londonu.

Sovražnik ni niti podnevi niti ponoči priletel na nemško ozemlje.

Nekje v Italiji, 6. marca. 271. uradno poročilo glavnega stana italijanske vojske se glasi:

Na grškem bojišču so skupine letal močno bombardirale zbirajoče se sovražnikove čete ter obrambne naprave. Naše pomorske enote so bombardirale sovražnikove cilje ob albanski obali. Močan sovražnikov letalski oddelek je skušal napasti naše ladje. Sovražnikova letala so bila več kot dvakrat številnejša. Dve naši letali se nista vrnila.

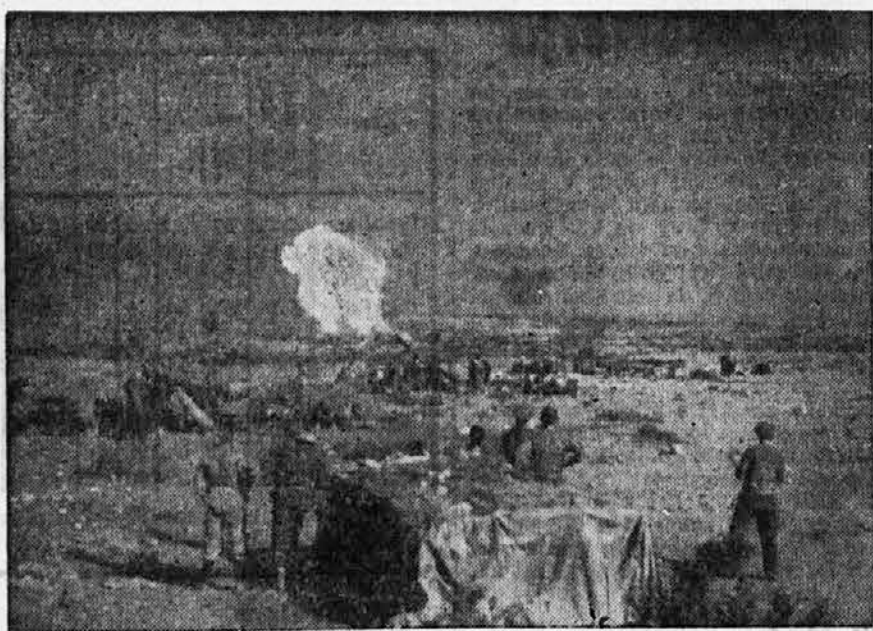
Vzhodna Afrika: Udejstvovanje patrol na odseku pri Kerenu. Naša letala so bombardirala ladje in pristaniške naprave v pristanišču Port-Sudan.

Angleški bombniki, spremljani od lovcev, so večeraj podnevi napadli ladjedelnice v Boulogneju. Drugi oddelek pa je krožil nad Rokavom in nad severno Francijo. V Boulogneju so povzročili velike ognje tudi v mestu. Sovražna letala so se spustila z Angliji v višini 10.000 metrov v boj. Angliji so sestrelili eno nemško letalo Messerschmitt, šest drugih pa zelo poškodovali. Angliji so izgubili tri lovska letala.

Snoči pa so posamezna letala metala bombe na mesta ob južni obali Anglije. Niso povzročila nobene škode in tudi nobenih žrtv. V torek ponoči so sestrelili tri nemške bombnike.

Kairo, 6. marca. Reuter: Vrhovno poveljstvo angleške vojske na srednjem vzhodu poročala: Libija, Eritreja in Italijanska Somalija: Nič novega.

Abesinija: Na področju Godžama so abesinski oddelki zavzeli večeraj važno sovražnikovo pristanišče Burijs in zdaj vzmernirajo Italijansko vojsko, ki se umika proti Debrri Markosu.

Britansko topništvo bruha ogenj na sovražnikove postojanke v Italijanski Somaliji.

Mož, ki ga sovražnik ne more ugnati

Junaštvo in sreča angleškega mornarja, ki je v sedanji vojni že štirikrat ušel smrti

Ljudje iz angleškega mesta Barrow-on-Humber v grofiji Yorkshire mnogo govorijo o možu, ki mu je sedanja vojna prinesla že dokaj razburljivih doživetij in ga nič kolikokrat privedla že v smrtno nevarnost, iz katere pa se je zaradi svoje bistrosti in prekanjenosti pa tudi sreče, še vedno rešil. Pravijo celo, da se sovražniku nikdar ne bo posrečilo, da bi tega človeka ubil. Po logiki — pravi poročilo iz Londona — ki se je drži in ki jo je v nekem svojem zadnjem govoru razlagal

bi bilo treba, da je ta človek mrtev, bi moral biti mrtev in zaradi tega tudi je že mrtev. Po angleški pameti pa je ta mož srečen, da ga še ni dohitela smrt in je potemtakem še živ. Ni pa samo živ, pač pa celo želi, da bi spet čimprej odšel na morje, da se tam spet spoprije s sovražnikom.

Mož, o katerem toliko govorijo v omenjenem angleškem mestu, je nek mornariški častnik. Od začetka vojne do danes je doživel že marsikaj, toliko, kolikor bi bilo za eno človeško življenje dovolj. Njegovi burni doživljaji so se začeli tedaj, ko je bil

kot tretji častnik na britanski ladji »Rockpool«. To je bila tista angleška trgovska ladja, ki je potopila prvo nemško podmornico v sedanji vojni. Zgodilo se je to oktobra 1939 na Atlantskem morju. Sovražnikova podmornica — nadaljuje poročilo — je tedaj skušala potopiti ladjo »Rockpool«, zgodilo pa se je ravno nasprotno. Potopljena je bila podmornica sama. Britanska admiraliteta je tedaj podelila temu hrabremu pomorščaku kolajno.

Drugi razburljiv dogodek je mož doživel, ko je nekega dne šel s svojo ženo nekje v Angliji v kino. Med predstavo so pribrela nad mesto nemška letala in začela metati bombe. Mnogo ljudi je bilo pri tej priliki ubitih, njega pa ni bilo med mrtvimi.

Vrnil se je spet na morje. Tudi tu mu sovražnik ni dal miru. Nemška letala so vrgla osem bomb na njegovo ladjo, zadela pa ni nobena. Potem so Nemci začeli ladjo obsipavati s strojnimi ognjem. Ko je bil ukazal alarm, je pogumni mož skočil kar bos na krov, ko pa se je vrnil, je videl, da je sovražnikova granata raznesla njegovo kabino. Če

bi se bil prej zadržal v kabini samo še toliko časa, da bi si nataknil čevlje, bi bil gotovo ubit.

Na njegovem zadnjem potovanju po morju je bila njegova ladja torpedirana. Mož je moral skočiti v morje, ker bi se drugače z ladjo vred potopil. Posrečilo se mu je priplavati do nekega splava, sestavljenega iz lesenih ladijskih delov. S tremi drugimi mornarji je prebil 104 ure (štiri dni in osem ur) na Atlantskem morju, predno so jih opazili in rešili iz vode. Ves ta čas je divjal na morju vihar

in jih metal oem in tja. Kljub temu pa so pogumni mornarji vzdržali.

Po tem četrtem razburljivem dogodku je moral ta slavni angleški mornar v bolnišnico, da si okrepi svoje zdravje. Bolnišnico pa je kmalu zapustil in spet se dobro počuti. Zdaj čaka ta mornar, ki je brez dvoma imel tudi nekaj sreče pri svojih neprijetnih doživetjih, kdaj ga bodo spet poslali na ladjo, da odplave na morje v boj, da sovražniku spet dokaže, da ni mrtev.

Potujoče cerkve v Nemčiji

Oltarji na avtomobilih, ki jih vozijo po vaseh, kjer ni cerkva

Poleg drugih posebnosti nimamo na svetu samo potujočih razstav, potujočih bolnišnic, potujočih policijskih kuhinj in podobno, pač pa zdaj tudi že potujoče — cerkve. To novost so vpeljali v Nemčiji, kakor se vidi iz naslednjega obvestila DNB:

Iz krogov katoliške duhovščine poročajo, da katoliška Cerkev v Nemčiji zdaj razpolaže s 38 potujočimi cerkvami. Gre za majhne oltarje, ki so pritrjeni na avtomobile. Avtomobili z oltarji vozijo elasti po tistih vaseh, ki so zelo oddaljene od večjih prometnih žil in ki nimajo nobenih svojih cerkva. Kljub temu, da je uvedeno v Nemčiji veliko varčevanje z bencinom in da tudi avtomobilov ni ravno preveč na razpolago, so oblasti prišle na pomoč pri ustanavljanju takšnih potujočih cerkva. Prvih pet avtomobilov z oltarji so dobili na Bavarskem. Ustanovili jih bodo v kratkem še deset, v glavnem pa bodo namenjeni bogoslužju v vojski. V

večini primerov so duhovniki, ki darujejo sv. maše na potujočih cerkvah, tudi sami šoferji teh svojevrstnih avtomobilov.

Kako naj se po vojni ohrani trajen mir

Znani ameriški Gallupov zavod za ugotavljanje javnega mnenja je te dni javnosti zastavil spet novo vprašanje, ki se je glasilo: »Ali ste razmišljali o tem, kaj bi bilo treba storiti po vojni, da se ohrani trajen mir?« Gallupov zavod je prejel okrog 20 milijonov odgovorov. 8 milijonov odgovorov pravi, da se mora po vojni ustanoviti nekakšna mednarodna zveza. Obnovila naj bi se spet nekakšna Zveza narodov, ki bo razpolažala z močno mednarodno policijo. Večina teh odgovorov se je glasilo tako, naj se po vojni ustanovi nekakšna »Evropsko-ameriška unija«. Več milijonov ljudi pa je odgovorilo, naj se mir ohrani z izvajanjem socialnih in moralnih reform v duhu krščanstva. Nekaj odgovorov je bilo v tem smislu, da je treba pravilno razdeliti kolonije, da bi se obnovila svetovna trgovina.

Veliko število špancev se priglaja za prostovoljce v italijanski vojski, da se bodo borili proti Angliji, trdi sporočilo italijanskega poslanstva v Madridu.

Gertrude Gelbin:

MLADI EDISON

Resnična filmska povest o mladosti velikega izumitelja

Prvi nastop plesalke Tatjane Farčičeve v Ljubljani

Nekaj o zanimivem umetniškem večeru v Operi

Mlada, po mnenju najstrožje prestolnice kritike najbolj nadarjena plesalka Tatjana Farčičeva, bo jutri zvečer plesala v Operi na

samostojnem večeru plesne umetnosti s spremljevanjem opernega orkestra. Sodbe, ki so jih izrekli o zmoglosti in talentih Farčičeve naši najboljši strokovnjaki, so superlativistične. Treba pa je vedeti, da je Belgrad v takih rečeh strog in precej skeptičen kakor k pretiravanju nagnjen, o čemer se je lahko prepričal vsak, ki je kdaj bral kakšno belgradsko kritiko, bodisi o umetniški razstavi, koncertu ali pa slični prireditvi kakor jo bo v Ljubljani dala Farčičeva. Dokaza menda dovolj, da nastop mlade plesalke v Ljubljani pomeni kulturni dogodek, na katerega je po pravici potrebno opozoriti slovensko kulturno javnost.

Farčičeva bo plesala na glasbeno visoko pomembne, na vsebini bogate in izraza v veliki meri zmogljive skladbe. Te skladbe zahtevajo od izvajalca, da mora biti glasbeno tenkočuten, da se zna vsebinsko poglabiti, da je zmogljiv interpretacije tudi v najsubtilnejših odtokih in da je v plesni umetnosti tehnično dobro podkovan.

Posebno zanimanje seveda vlada za »Salomonovo Visoko pesem«, o kateri je umetnica dala izjavo, kjer se lahko razpozna, da je svet njene umetnosti razmahnen široko, nežen, občutljiv, bogat in svež. Pa tudi na druge izbrane točke se že vesele prijatelji resnične plesne umetnosti.

Gotovo bo gledališče zasedeno tako, kot se spodobi. Zanimanje za to panogo umetnosti se je v Ljubljani izredno razmahnilo po nastopih Pina in Pie Mlakarja in se za obisk pri tako kvalitetni prireditvi, kakor bo prireditev Farčičeve, ni treba prav nič bati.

»Seveda jih imam.«

Začuden in radosten je pogledal Tannie, potem pa je šel ob vsem vaku. Ko je popredal vso za ogo, je tekkel do sladkariarne, da bi kupil novih sladkarij. Potem je naprej trgal z njimi, dokler je bilo kaj prilike.

Ker ni mogel vsega opraviti s tal, je stopil tudi v voz ter prodajal med potniki. Bil je tako zaverovan v posel, da ni nič slišal, kdaj je sprevodnik Nelson dal znamenje za odhod. Šele, ko se je vlak začel premikati, se je začel riniti k vratom, pa so ga spotoma zadrževali potniki, ki so hoteli še sladkarij. Vlak je medtem že drvel, da Tom ni mogel več skočiti iz njega.

Za vlakom pa je po tirnicah vsa žalostna tekla Tannie ter klicala Toma, ki je stal na ploščadi zadnjega voza ter ji ves obupen mahal. Kaj, sam ni vedel, toda tudi on je imel brž solze v oči.

Ta večer je prišel na postajo v Port Huronu celo sam oče Edison. Hčerkinu pripovedovanje mu je bilo vzbudilo skrb, bal se je, da se ni morda fantu kaj zgodilo. Navsezadnje ga je vendar imel rad, čeprav ga je bilo treba sem pa tja zaradi čudnih navad nasekati. Tudi ženo je skrbelo, kaj je z otrokom, in imela je vse solzne oči. Tannie pa je jokala, prepričana, da Toma ne bo nikdar več videla.

Toda vse skrbi in tegobe so se razpršile, ko je zadržal na postaji vlak ter se ustavil. Tom je

že stal na stopnicah ter jim veselo mahal v pozdrav.

Skoraj ga niso prepoznali. Ves je bil spremenjen. Na glavi je imel kapo z napisom: »Bonboni, sladkarije«. V roki je nosil veliko košaro, zvrhano sladkarij, listov, sadja in drugih malenkosti, ki ljudem na vlaku prav pridejo.

Tannie se je odtrgala od matere in vsa srečna pohitela bratcu v pozdrav. Tom ji je vplil: »Bog daj, Tannie, prinesel sem ti punčko, tu so pa rože za mamco.«

»Oče, zate pa imam cigaro.«

Oče, ki se je bil namenil biti hud in resen, ni mogel kaj, da se mu ob tem presenečenju ne pridruži Toma ne bi bil razlezel obraz v širok, samozavesten smeh.

Tom je videl, da ne bo burje, in je povedal največjo novico: »Postal sem trgovec, oče...«

Oče ga je samo potrepal po rami ter si sinovo cigaro, prvo, kar je dobil dozdaj od otrok, prižgal ter skoraj ponosno puhnil dim pod oblake.

(Dalje.)

Tom je nosil košaro, polno sladkarij in sadja ter je očetu podal cigaro

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

Zdaj pa vas vprašam, tovariši, kdo bi bil v tedanjih okoliščinah mogel stanovati v isti hiši z Jagodom, ne da bi bil užival njegovo popolno zaupanje?

Stalinu in Ježovu se je zdelo pravilno, da verjameta obema, Artuzovu in Sluckemu. V kratkem sta bila oba obglavljena.

Ta seja je značilna za poostreno, tako imenovano »veliko« čiščenje, ki se je začelo meseca marca 1937. Sovjetska vlada se je spremenila v velikansko norišnico. Prerekanja, kakor sem jih vprav naslikal, so bila v vsakem oddelku GPU, v vsaki skupini boljševiske stranke, v vsaki tovarni, v vsakem vojaškem polku, na vsakem kolhozu. Vsakdo je bil izdajalec, dokler ni mogel dokazati nasprotnega s tem, da je koga drugega razgalil kot izdajalca. Previdni možje so iskali teme. Kadar je pa nanese, so se dali prestaviti na neznatna pisarska mesta, da se ne bi zdeli pomembni, da bi ostali izven luči žarometov.

Dolgoletna zvestoba do stranke ni pomenila nič. Celo dokazi o brezpogojni vdanosti so bili pri Stalinu brez koristi. Stalin je dal geslo:

»Treba je žrtvovati cel rod!«

Ze zdavnaj smo se bili pomirili z mislijo na to, z mislijo, da se mora staro umakniti. Toda zdaj je čiščenje poseglo tudi na novo.

Tisto pomlad sem bil nekoč vso noč s Sluckim in govorila sva o številu ljudi, prijatih od meseca marca dalje. Sodila sva, da jih je tristo petdeset tisoč, morda tudi štiri sto tisoč. Slucki je poln grenkosti govoril:

»Res smo stari, bodimo si o tem na jasnem. Prišli bodo pome. Prišli bodo po vas, kakor so prišli po druge. Spadamo

k rodu, ki je obsojen na pogubo. Stalin je dejal, da je treba uničiti ves predrevolucijski in vojni rod. Zakaj ta rod je mlinski kamen okoli vratu revolucije. Toda zdaj streljajo mlade, sedemnajst- in osemnajstletnike, fante in dekleta, ki so se rodili v sovjetski državi in ki nikdar niso česa drugega poznali... In dosti izmed njih jih gre v smrt s krikom: »Naj živi Trocki!«

Primer mojega mladega prijatelja Volodje Fischerja, je eden najžalostnejših vzglodov te vrste.

Volodja je bil po rodu iz Saratova. Med državljansko vojno je stopil v komunistično mladinsko zvezo in je pozneje obiskoval vseučilišče v Sverdlovu. Med bojnimi pohodom za kolektivizacijo so ga dodelili nekemu političnemu oddelku, »Politoddelu«, ki jih je GPU ustanavljala prav nalašč za ta primer. Fischer je imenovanje sprejel ter trdo delal v veri, da pomaga trebiti pohlepne bogate kmete, ki so sestradanemu mestnemu prebivalstvu pritrgovali potrebne živize.

Ko je končal delo po vaseh, se je vrnil v GPU. V njegovih osebnih zapisih je bila pripomba, da je po vaseh delal »sijajno«. Naglo se je dvigal in nazadnje ga je GPU poslala kot sovjetskega konzula v Kopenhagen.

Vsi sovjetski konzularni uradniki pripadajo GPU. To je bila Volodjeva prva pot čez ruske meje. V Kopenhagenu je našel docela drugo ozračje, kakor ga je pričakoval, kakor ga je kdaj dihal. V neštetihih oknih po mestnih trgovinah je videl razstavljene obleke po cenah, ki so se mu zdele smešno nizke. Tu je bilo živježa, kolikor si ga hotel, in tako poceni, da se je Volodju sanjalo, da je v Indiji Koromandiji. Pripovedoval mi je:

»Veš, preden sem prišel v Kopenhagen, nisem še nikdar videl pomaranče. Prvo, kar sem storil, je bilo, da sem si kupil stiskalnice za pomaranče. Hotel sem vsako jutro popiti kozarec pomarančnega soka. Kar pogledal mišice, ki sem jih dobil!«

Za Volodjo je bilo v Kopenhagenu prav malo posla. Če človek pogleda natančno, je edino njegovo delo bilo, da je z ostrim očesom pazil na sovjetsko poslanstvo. Bil je blažen in zadovoljen v tem za čuda mikavnem svetu.

V prvih dneh meseca aprila 1937 je nenadno dobil brzojavko, ki mu je zapovedala, naj se vrne v Moskvo. Takoj pri

prihodu je šel s postaje v GPU, da bi se oglasil pri svojem poglavarju Sluckem. Slucki ga je vzel s seboj jest in mu je pravil, da ga bodo kmalu poslali v Romunijo ali v Avstrijo. Po kosilu se je najboljšje volje odpeljal v Bogorodsk, vas pri Moskvi, kjer je hotel obiskati brata Ljovko, ki je tam imel mesto kot stavbeni nadzornik.

Bratova žena ga je pozdravila z bolešno novico, da so Ljovko ne vembra meseca zaprli. V solzah mu je pripovedovala mračno zgodbo: Ljovka je delal v stavbarstvu. Tovariši so ga radi imeli in so ga izvolili za predsednika svojega kluba. Ko so se pripravljali za praznik 7. novembra, obletnice revolucije, so Ljovku dali nalogo, naj okraši notranjost klubskega poslopja.

Preskrbel je najlepše slike sovjetskih voditeljev, ki jih je mogel dobiti, ter jih obesil na stene tako, da so bile lepo vidne. Ko so na praznični večer bili vsi delavci zbrani, je nekdo med podobami na steni zapazil sliko Karla Radeka. Ljovka tega ni videl, ker je polovica obraza bila pokrita s časnikom.

Tajnik strankarske celice v klubu je odločil, da je Ljovka »saboter«, ker je izobesil napol zakrito obličje nekoga, ki je pred kratkim bil razglašen za sovražnika ljudstva. Ljovko so še tisto noč zaprli...

Volodja je hitel nazaj v Moskvo ter poiskal svojega dobrega prijatelja Aleksandrovskega, poglavarjevega namestnika v moskovskem okrožju GPU. Volodja je spraševal:

»Kaj je razlog za vso to neumnost? Ljovka je moj brat, dober tovariš in delavec. Kako mu kdo more reči saboter?«

Aleksandrovski je mirno odgovoril:

»Kar tako to ni, Volodja. Storiš za Radekovo sliko naj bo sama po sebi še tako huda, ni edina obtožba, s katero prihajajo zoper tvojega brata. So še druge hude stvari. Tvoj brat je imel sobo na pristavi prijetelega zgodovinarja Frydlanda.«

Volodju se je za trenutek zdelo, kakor da ga je kdo treščil po glavi. Ljovka ni nikdar v življenju omenil Frydlandovega imena. Sovjetske oblasti so mu stanovanje na njegovi pristavi odkazale, ko so bili Frydlanda že zaprli, Volodja se je razjezil in začel vpiti: